

วิถีชีวิตไทยมุสลิมและจีนมุสลิมตามแนวทางอิสลามในนครคุนหมิง มณฑลยูนนาน

สาธารณรัฐประชาชนจีน

รับบทความ : 5 พฤษภาคม 2563 ■ แก้ไขบทความ : 24 พฤศจิกายน 2563 ■ ตอรับบทความ : 9 ธันวาคม 2563

*อีเมล ผู้เขียนหลัก: nareerat.s@psu.ac.th

นารีรัตน์ วัฒนเวฬุ¹

นัจมีย์ ปะลาวัน²

วิลัย สุขปานแก้ว³

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวิถีการดำเนินชีวิตตามแนวทางอิสลามของชาวไทยมุสลิมและชาวจีนมุสลิมในนครคุนหมิง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ชาวไทยมุสลิม 11 คน ชาวจีนมุสลิม 10 คน รวม 21 คน และนำเสนอโดยการพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า ชาวไทยมุสลิมที่เดินทางไปนครคุนหมิงในช่วงแรกต้องปรับตัวเรื่องสภาพอากาศและอาหารการกิน นครคุนหมิงมีร้านอาหารอิสลามและสถานที่ประกอบศาสนกิจหลายแห่ง การดำเนินชีวิตตามแนวทางอิสลามของชาวไทยมุสลิมและชาวจีนมุสลิมไม่แตกต่างกันเพราะนับถือพระเจ้าองค์เดียวกัน มีการประกอบศาสนกิจและมีเทศกาลสำคัญเหมือนกัน มีเพียงการแต่งกายและรายละเอียดในการประกอบศาสนกิจที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ไทยมุสลิม, จีนมุสลิม, นครคุนหมิง

¹ Ph.D. (Chinese Language and Philology), ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

² ศศ.บ. (ภาษาจีน) สาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
อีเมล: natmee_007@hotmail.com

³ ศศ.บ. (ภาษาจีน) สาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
อีเมล: Wilai_123321@hotmail.com

The ways of life of Thai Muslims and Chinese Muslims according to the Islamic guidelines in Kunming city, Yunnan, People's Republic of China

Received: May 5, 2020; ■ Revised: November 24, 2020; ■ Accepted: December 9, 2020

Author E-mail: nareerat.s@psu.ac.th

Nareerat Watthanawelu¹

Natchami Palawan²

Wilai Sukpankao³

Abstract

This qualitative research study aims to compare Islamic lifestyle among Thai Muslims and Chinese Muslims in Kunming city, Yunnan, People's Republic of China. The data were collected from documents and interviews. The interviewees were 11 Thai Muslims and 10 Chinese Muslims, in total of 21 persons. The research is presented by depiction. From this study, it can be observed that when Thai Muslims traveling to Kunming at the beginning, they had to adjust to weather and food. Kunming has many Muslim restaurants and mosques. The Islamic lifestyle of Thai Muslims and Chinese Muslims were not different, because They also respect the same God, have the same religious obligation and important religious festivals as well. Only the dress and the details of the religious affairs are different.

Keywords: Thai Muslim, Chinese Muslim, Kunming

¹ Ph.D. (Chinese Language and Philology), Assistant Professor, Department of Chinese Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus

² B.A. (Chinese Language), Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus. E-mail: natmee_007@hotmail.com

³ B.A. (Chinese Language), Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus. E-mail: Wilai_123321@hotmail.com

บทนำ

ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนติดต่อสัมพันธ์กันแน่นแฟ้นตั้งแต่โบราณกาล จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏสามารถย้อนไปถึงเมื่อกว่าสองพันปีตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น (ก่อน ค.ศ. 206-ค.ศ. 220) แม้ในบางช่วงของประวัติศาสตร์การติดต่ออาจหยุดชะงักไปบ้าง อย่างไรก็ตาม ไทยและจีนได้พัฒนาความสัมพันธ์ในทุกด้านทุกมิติหลังการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2518 จนถึงปัจจุบันยังคงมีการติดต่อแลกเปลี่ยนด้านเศรษฐกิจการค้า การลงทุน การศึกษา การท่องเที่ยว ฯลฯ

นครคุนหมิง มณฑลยูนนานของจีนเป็นเมืองใหญ่อีกเมืองหนึ่งที่ชาวไทยไม่ว่าจะเป็นนักธุรกิจ นักท่องเที่ยว นักศึกษา ฯลฯ ไปลงทุน ท่องเที่ยว และศึกษาต่อ ในจำนวนนี้มีชาวไทยมุสลิมไม่น้อยเดินทางไปนครคุนหมิง เนื่องจากมีมุสลิมอาศัยอยู่จำนวนมาก อีกทั้งยังได้รับความสะดวกด้านสถานที่ประกอบศาสนกิจและร้านอาหารอิสลาม นครคุนหมิงตั้งอยู่บนที่ราบสูงทางภาคกลางในมณฑลยูนนานซึ่งเป็นมณฑลทางตอนใต้ของจีน ลักษณะภูมิประเทศของนครคุนหมิงมีภูเขาล้อมเมือง 3 ด้าน ทิศใต้ติดทะเลสาบอยู่สูงเหนือระดับน้ำทะเลประมาณ 1,850 เมตร นครคุนหมิงได้รับสมญานามว่าเป็น “เมืองแห่งฤดูใบไม้ผลิ” เนื่องจากอากาศเย็นสบาย อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีอยู่ระหว่าง 15-18 องศาเซลเซียส มีประชากรจำนวน 8,795,000 คน ส่วนใหญ่เป็นชาวฮั่น ใช้ภาษาท้องถิ่นและภาษาจีนกลางสื่อสารกันทั่วไป (สถานกงสุลใหญ่ ณ นครคุนหมิง, 2560: ออนไลน์)

สาธารณรัฐประชาชนจีนมีกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนชาติทั้งหมด 56 กลุ่ม จากการสำรวจจำนวนประชากรเมื่อ ปี ค.ศ. 2010 (ประกาศใช้เมื่อวันที่ 28 เดือนเมษายน ค.ศ. 2011 ไม่รวมได้หวัน ฮองกง และมาเก๊า โดย 10 ปีสำรวจหนึ่งครั้ง) ชาวฮั่นหรือชนชาติ

ฮั่นเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนมากที่สุดของจีน โดยมีจำนวน 1,225,932,641 คน ส่วนชนกลุ่มน้อยอีก 55 กลุ่ม มีจำนวนประชากร 113,792,211 คน (China Population, 2020: ออนไลน์) ในจำนวนนี้มีกลุ่มชนที่นับถือศาสนาอิสลาม 10 กลุ่ม เรียกว่า ชนชาติฮุยหรือชาวฮุย (Huizu) จำนวน 10,586,087 คน ฮุยนับเป็นกลุ่มชนที่นับถือศาสนาอิสลามที่ใหญ่ที่สุดและกระจายอยู่ทั่วสาธารณรัฐประชาชนจีน มีประชากรหนาแน่นในบางพื้นที่ เช่น หนิงเซีย กานซู ซินเจียง ชิงไห่ เทอเปย์ มองโกเลียใน เหลียวหนิง เทอหนาน ยูนนาน และซานตง (National Ethnic Affairs Commission of the People's Republic of China, 2019: ออนไลน์) โดยมณฑลยูนนานมีกลุ่มชนที่นับถือศาสนาอิสลามมากที่สุด ชาวมุสลิมในยูนนานส่วนใหญ่เป็นชาวฮุย มีจำนวนประมาณ 640,000 คน (สถานกงสุลใหญ่ ณ นครคุนหมิง, 2560: ออนไลน์) “ฮุย” เป็นชื่อย่อมาจากคำว่า “ฮุยฮุย” ซึ่งชาวมุสลิมให้ความหมายว่า “เป็นผู้ที่เข้าใจชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรมของมนุษย์” บางคนให้ความหมายว่า “ผู้ที่ได้เบี่ยงเบนชีวิตจากความชั่วร้าย” (พีรยศ ราฮิมมุลลา, 2525: 29)

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่าชาวมุสลิมเข้ามาตั้งถิ่นฐานในมณฑลยูนนานตั้งแต่สมัยราชวงศ์หยวน (ค.ศ. 1253) (Ma Xingdong, 2000: 52) โดยเข้ามาพร้อมชาวมองโกลที่รุกรานจีน เรียกได้ว่ายุคสมัยนั้นมีชนชาติฮุยกระจายทั่วแผ่นดินจีน (Weng Qianlin, 1990: 23) ทั้งนี้มีนักวิชาการบางส่วนกล่าวว่าในสมัยราชวงศ์ถัง (ค.ศ. 618-907) และซ่ง (ค.ศ. 960-1279) มีพ่อค้าวานิชชาวมุสลิมจากดินแดนทางตะวันตกเข้ามาค้าขาย ณ ที่แห่งนี้ ซึ่งเป็นไปได้ว่าพวกเขาเป็นชนกลุ่มแรกที่เข้ามาในยูนนาน (Ma Xingdong, 2000: 52)

เนื่องจากคณะวิจัยมีโอกาใช้ชีวิตที่นครคุนหมิงระยะหนึ่ง ได้พบปะรู้จักชาวจีนมุสลิมช่วงไปประกอบศาสนกิจที่มีสยิด จึงประสงค์ศึกษาวิถีชีวิต

ของชาวจีนมุสลิมและชาวไทยมุสลิมตามแนวทางอิสลามเพื่อสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างมุสลิมด้วยกันและเป็นแนวทางให้กับมุสลิมไทยที่ประสงค์ใช้ชีวิตที่นครคุนหมิง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวิถีการดำเนินชีวิตตามแนวทางอิสลามของชาวไทยมุสลิมและชาวจีนมุสลิมในนครคุนหมิง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบวิถีการดำเนินชีวิตตามแนวทางอิสลามของชาวไทยมุสลิมและชาวจีนมุสลิมในนครคุนหมิง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน
2. เพื่อสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างชาวไทยมุสลิมและชาวจีนมุสลิมของทั้งสองประเทศ
3. เพื่อเป็นแนวทางให้ชาวไทยมุสลิมที่ประสงค์ใช้ชีวิตที่นครคุนหมิง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน

ขอบเขตการศึกษา

งานวิจัยเรื่องนี้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมและชาวจีนมุสลิมตามแนวทางอิสลามในนครคุนหมิง โดยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยชาวไทยมุสลิม 11 คน และชาวจีนมุสลิม 10 คน รวม 21 คน

วิธีการศึกษา

การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกชาวไทยมุสลิมและชาวจีนมุสลิมที่อาศัยในนครคุนหมิง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตตามแนวทางอิสลาม โดยมีระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2561 ถึงวันที่ 26 เมษายน 2561

1. กลุ่มเป้าหมาย

ชาวไทยมุสลิมที่อาศัยในนครคุนหมิง 11 คน และชาวจีนมุสลิมที่อาศัยในนครคุนหมิง 10 คน รวม 21 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ คำถามในการสัมภาษณ์เป็นคำถามปลายเปิด อุปกรณ์สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เครื่องบันทึกเสียงและสมุดจด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยเรื่องนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง ได้แก่ ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เช่น ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ และข้อมูลภาคสนาม มีวิธีการเก็บข้อมูลโดยกำหนดคำถามที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตตามแนวทางอิสลาม นัดหมายวันเวลาผู้ให้สัมภาษณ์ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลแล้วจะถอดความข้อมูลจากเครื่องบันทึกเสียงและสมุดจด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลแล้วจะตรวจสอบความครบถ้วนและจัดระเบียบข้อมูลที่ต้องการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเรียงเรียงเชิงพรรณนา อีกทั้งรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวิจัย

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของชาวไทยมุสลิมและชาวจีนมุสลิม

1.1 ข้อมูลทั่วไปของชาวไทยมุสลิมรวมจำนวน 11 คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 27.28 เพศหญิง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 72.72 ทั้งหมดมีอายุระหว่าง 22-28 ปี มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางไปนครคุนหมิงเพื่อศึกษา

ต่อระดับปริญญาตรี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 63.64 ศึกษาต่อระดับปริญญาโท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 18.18 และไปสหกิจศึกษา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 18.18 ก่อนเดินทางมีการเตรียมตัวด้านเอกสาร เช่น การตรวจสุขภาพ หนังสือเดินทาง การตรวจลงตราหรือวีซ่า (Visa) ด้านการเงินได้แลกเปลี่ยนเงินตราล่วงหน้า ด้านสัมภาระมีการเตรียมของใช้ส่วนตัว โดยเฉพาะผ้าละหมาด¹ (ประกอบด้วยเสื้อผ้าที่สวมใส่ และผ้ารองเพื่อใช้ประกอบศาสนกิจ โดยผ้ารองนิยมใช้ผ้ากำมะหยี่หรือผ้าฝ้าย มักมีสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามบนผืนผ้า เช่น รูปมัสยิด) ผ้าคลุมฮิญาบ (ผ้าคลุมศีรษะของผู้หญิงที่นับถือศาสนาอิสลาม) เนื่องจากมีราคาแพงกว่าเมืองไทย รวมถึงเสื้อผ้ากันหนาว ยาสามัญประจำบ้าน อาหารแห้ง ส่วนการเดินทางจะโดยสารเครื่องบินประมาณ 2 ชั่วโมง การพำนักอาศัย ณ นครकुन्हิม สำหรับชาวต่างชาติ ทั้งถาวรและชั่วคราวจำเป็นต้องลงทะเบียนที่พำนักอาศัย สำหรับระยะเวลาและการดำเนินชีวิตในนครकुन्हิม ผู้ให้สัมภาษณ์อาศัยอยู่ในนครकुन्हิมตั้งแต่ 3 เดือนจนถึง 4 ปี ระยะแรกยังไม่สามารถปรับตัวได้ดีนัก โดยเฉพาะสภาพอากาศที่หนาว รongลงมากคือเรื่องอาหารการกิน ต้องรับประทานอาหารที่นำมาจากเมืองไทย เมื่อปรับตัวได้แล้วรู้สึกชื่นชอบนครकुन्हิม เนื่องจากอากาศเย็นสบาย การเดินทางสะดวก ค่าครองชีพไม่ต่างจากเมืองไทยมากนัก มีการจัดการระบบต่าง ๆ ค่อนข้างดี เช่น ระบบการขนส่ง การจราจร รวมถึงมีกฎหมายที่เด็ดขาดทำให้ชาวจีนหรือชาวต่างชาติที่พำนักอาศัยรู้สึกปลอดภัย

1.2 ข้อมูลทั่วไปของชาวจีนมุสลิม การสัมภาษณ์ชาวจีนมุสลิมที่อาศัยในนครकुन्हิม รวมจำนวน 10 คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 60 เพศหญิง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 40 เป็นชาวจีนมุสลิมวัยทำงาน มีอายุระหว่าง 30-50

ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 90 เป็นชาวจีนมุสลิมวัยเกษียณ อายุ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดเป็นชาวจีนมุสลิมที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่นครकुन्हิม มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน

2. วิถีชีวิตตามแนวทางอิสลามของชาวไทยมุสลิมและชาวจีนมุสลิม

2.1 วิถีชีวิตตามแนวทางอิสลามของชาวไทยมุสลิม

ชาวไทยมุสลิมที่ใช้ชีวิตที่นครकुन्हิมมีความรู้สึกอบอุ่นใจและปลอดภัยเนื่องจากมีชาวจีนมุสลิมจำนวนมาก อีกทั้งมีสถานที่ประกอบศาสนกิจคือมัสยิดที่สามารถเดินทางไปได้ เพราะสิ่งสำคัญสำหรับมุสลิมที่อาศัยอยู่ต่างบ้านต่างเมือง คือ การมีสถานที่เพื่อประกอบศาสนกิจ เช่น การละหมาด (การนมัสการ แสดงความภักดี และขอพรต่อพระเจ้า นั่นคือ องค์กรอัลลอฮ์) ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในการดำเนินชีวิตของมุสลิมตามแนวทางอิสลาม เนื่องจากทำให้จิตใจสงบ ระวังความทุกข์ อีกทั้งเป็นการแสดงความภักดีและขอพรต่อพระเจ้า สถานที่ประกอบศาสนกิจในนครकुन्हิมมีหลายแห่ง เช่น มัสยิดซุนเลิง ซึ่งเป็นมัสยิดที่ใหญ่ที่สุดในนครकुन्हิม มัสยิดหนานเฉิงที่สร้างโดยได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา มัสยิดหย่งหนิงเป็นมัสยิดรูปแบบอาคารสมัยใหม่ที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและชุมชนมุสลิม มัสยิดจินหนิวเป็นสถานที่สำคัญในการนมัสการของชาวมุสลิม

เดือนรอมฎอนหรือเดือนแห่งการถือศีลอดถือเป็นเดือนศักดิ์สิทธิ์ของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามทั่วโลกที่ต้องยึดถือปฏิบัติ (ยกเว้นผู้ที่ทำงานหนัก คนชรา คนป่วย เด็กเล็ก หญิงมีประจำเดือน หญิงมีครรภ์ หญิงที่ให้นมบุตร) โดยต้องละเว้นการบริโภค

¹ บทความนี้อธิบายคำศัพท์ในวงเล็บเพียงครั้งแรกเท่านั้น

อาหารและเครื่องดื่ม รวมถึงการร่วมสังฆวาสน์ตั้งแต่วางจานพลบค่ำ อีกทั้งไม่พูดจาหยาบคาย ไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น ละเว้นจากความโลภ โกรธ หลง กล่าวได้ว่าเดือนแห่งการถือศีลอดเป็นช่วงเวลาฝึกตนเอง ชัดเกล้าจิตใจ ให้อดทนอดกลั้น มีเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเพื่อเป็นมนุษย์ที่มีจิตวิญญาณสมบูรณ์ตามพระประสงค์ขององค์อัลลอฮ์ สำหรับชาวไทยมุสลิมต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่าการถือศีลอดที่นครคุนหมิงดีกว่าเมืองไทยในเรื่องของสภาพอากาศที่ไม่ร้อนมากนัก ทำให้ไม่หิวกระหายและเหนื่อยล้าเกินไป แต่มีความแตกต่างเรื่องระยะเวลาถือศีลอดที่ยาวนานกว่า โดยละศีลอดประมาณหลังเวลา 19.00 น. ส่วนเมืองไทยหลังเวลา 18.00 น. สาเหตุเนื่องจากเป็นช่วงหน้าร้อนของจีนในช่วงเวลากลางวันยาวนานกว่าเมืองไทย ซึ่งการละศีลอดต้องดูเวลาแสงอาทิตย์ตกในแต่ละพื้นที่ อาหารที่รับประทานช่วงละศีลอดส่วนมากปรุงขึ้นเอง สำหรับการละหมาดตาราเวียะคือการละหมาดในยามค่ำคืนในเดือนแห่งการถือศีลอดนั้น ชาวจีนมุสลิมละหมาดตลอดทั้งคืนแต่ชาวไทยมุสลิมละหมาด 8 หรือ 20 รอกะอัต (1 หน่วยของกิริยาละหมาดประกอบด้วยยืน โค้ง ก้มกราบ และนั่ง) ผู้ให้สัมภาษณ์บางคนไม่สะดวกเดินทางไปมัสยิดในเวลากลางคืนจึงประกอบศาสนกิจในที่พัก ส่วนการดูเวลาและทิศทางการประกอบศาสนกิจรวมถึงเวลาละศีลอดนั้น มัสยิดจะมีปฏิทินแจกให้กับมุสลิมทุกคน หรือสามารถดาวน์โหลด Muslim Pro App ลงในโทรศัพท์มือถือซึ่งสามารถดูเวลาและทิศทางการประกอบศาสนกิจและเวลาละศีลอดจากคณะกรรมการอิสลามแห่งนครคุนหมิง นอกจากนี้ ยังมีพระคัมภีร์อัลกรุอันฉบับสมบูรณ์ภาษาอาหรับ เสียงอ่าน บทแปล และข้อความเสียงให้ฟังและศึกษา สำหรับเทศกาลอีดิ้ลฟิตรีหรือฮารีรายอ เป็นวันฉลองการสิ้นสุดเดือนรอมฎอนหรือเดือนแห่งการถือศีลอดนั้น ในนครคุนหมิงจะคึกคักเฉพาะในมัสยิดและมีเพียงผู้ชายเท่านั้นที่ละหมาด

ส่วนในเมืองไทยผู้ชายและผู้หญิงจะละหมาดร่วมกันที่มัสยิด ด้านการแต่งกายของชาวจีนมุสลิมยังคงเรียบง่ายเหมือนทุกวัน ส่วนเมืองไทยชาวมุสลิมจะแต่งกายสวยงามหลากสีสัน

การดำรงชีวิตของชาวไทยมุสลิมและชาวจีนมุสลิมไม่แตกต่างกันมากนัก มีเพียงการละหมาดของหญิงจีนมุสลิมที่สวมใส่เสื้อผ้าปกปิด ส่วนหญิงไทยมุสลิมมีเครื่องแต่งกายสำหรับสวมใส่ละหมาดโดยเฉพาะ นอกจากนี้ การประกอบศาสนกิจที่มัสยิดส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุเพศชาย การละหมาดยุมอัต (การละหมาดร่วมกันในทุกวันศุกร์) ของชาวจีนมุสลิมในนครคุนหมิงจะละหมาด 4 รอกะอัตก่อนแล้วค่อยฟังคุตบะห์ (การแสดงธรรม) ส่วนชาวไทยมุสลิมละหมาด 2 รอกะอัตก่อนแล้วค่อยฟังคุตบะห์ ชาวไทยมุสลิมเห็นว่าชาวจีนมุสลิมไม่เคร่งครัดศาสนา แต่มีอัธยาศัยดีโดยเฉพาะผู้สูงอายุ เมื่อเห็นว่าเป็นมุสลิมด้วยกันจะยิ้มแย้มและทักทายตามแบบอิสลาม นั่นคือ การให้สลาม (ซึ่งมีความหมายว่า สันติ กล่าวคือ ขอให้มีความสุข ความจำเริญจากองค์อัลลอฮ์ของมีแต่ท่าน)

สำหรับมุสลิมแล้วการเลือกทานอาหารที่ฮาลาลถือเป็นสิ่งสำคัญ คำว่า “ฮาลาล” ในภาษาอาหรับมีความหมายว่า อนุมัติ เมื่อนำมาใช้ในทางศาสนาหมายถึง สิ่งที่ศาสนานอนุมัติ ดังนั้นมุสลิมควรเลือกบริโภคอาหารที่ถูกต้องตามหลักที่ศาสนานอนุมัติ ในนครคุนหมิงบริเวณถนนหนานผิงเจียมีชุมชนมุสลิมขนาดใหญ่ที่มีที่พักอาศัยเป็นตึกสูงเหมือนชาวจีนทั่วไป ซึ่งต่างจากชุมชนมุสลิมในเมืองไทยที่มีบ้านเรือนเป็นหลัง ๆ ภายในชุมชนมีร้านอาหารอิสลามจำนวนมาก โดยสามารถสังเกตจากสัญลักษณ์ของร้านที่เป็นสีเขียวหน้าร้านมีป้ายฮาลาล หรือมีอักษรภาษาอาหรับ อีกทั้งพ่อค้าจะสวมหมวกมุสลิมขายอาหาร ถือเป็นอีกสัญลักษณ์หนึ่งที่แสดงถึงความเป็นอิสลาม ส่วนสถานที่ประกอบศาสนกิจมีมัสยิดซุนเจิงที่หนานผิงเจียจากการสัมภาษณ์ชาวไทยมุสลิมไม่พบปัญหาด้าน

อาหารการกิน ที่พักอาศัย รวมถึงสถานที่ในการประกอบศาสนกิจ นอกจากนี้ ตามหลักคำสอนผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามต้องไม่ดื่มและจำหน่ายเครื่องดื่มมีเมาแต่พบว่าชาวจีนมุสลิมบางคนในนครคุนหมิงยังดื่มและร้านอาหารมุสลิมบางแห่งจำหน่ายเครื่องดื่มมีเมา เช่น เบียร์ ไม่เคร่งครัดต่อการประกอบศาสนกิจหญิงจีนมุสลิมส่วนใหญ่ไม่สวมใส่ผ้าคลุมฮิญาบ ทำให้ไม่ทราบว่าเป็นมุสลิม ส่วนผู้ชายหากพบกันที่มีสยิดจึงจะทราบว่าเป็นมุสลิม

2.2 วิถีชีวิตตามแนวทางอิสลามของชาวจีนมุสลิม

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน ไม่พบคนหนุ่มสาวที่เป็นวัยรุ่นมาประกอบศาสนกิจที่มีสยิดมากนัก จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มคนดังกล่าวยังไม่เห็นความสำคัญในการประกอบศาสนกิจตามหลักศาสนาอิสลามเท่าที่ควร สำหรับวิถีการดำเนินชีวิตของชาวจีนมุสลิมวัยเกษียณ ช่วงรุ่งสางละหมาดและอ่านอัลกรุอัน ตอนเช้าส่งบุตรหลานไปโรงเรียน ช่วงกลางวันทำงานบ้าน พักผ่อน หรือพบปะเพื่อนฝูงที่สำคัญจะไปมัสยิดเพื่อประกอบศาสนกิจมิได้ขาด ส่วนชาวจีนมุสลิมกลุ่มวัยทำงาน ในแต่ละวันแม้ต้องทำงานแต่ยังประกอบศาสนกิจเท่าที่โอกาสจะอำนวยในเดือนรอมฎอนแห่งการถือศีลอดนั้น ชาวจีนมุสลิมทุกคนถือศีลอดและละหมาดตารอเวียะที่มีสยิด ทั้งยังเชิญชวนญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้านรับประทานอาหารร่วมกัน เมื่อถึงวันอีดิ้ลฟิตรีหรือวันฉลองการสิ้นสุดเดือนแห่งการถือศีลอด ช่วงเช้าประกอบศาสนกิจที่มีสยิด พบปะญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงเพื่อพูดคุย ไต่ถามทุกข์สุขและรับประทานอาหารหรือของขวัญร่วมกัน หรือกลับบ้านเกิดเพื่อเฉลิมฉลองกับครอบครัวจากการสัมภาษณ์ชาวจีนมุสลิมต่างแสดงความเห็นสอดคล้องกันว่าชาวจีนมุสลิมและชาวไทยมุสลิมไม่มีความแตกต่างกันเนื่องจากเป็นมุสลิมเหมือนกันเปรียบเสมือนพี่น้องเพราะนับถือพระเจ้าองค์เดียวกัน

การประกอบศาสนกิจเป็นไปตามหลักคำสั่งสอน เช่น ละหมาด 5 เวลา (ย่ำรุ่ง กลางวัน เย็น พลบค่ำ และกลางคืน) ถือศีลอด ตลอดถึงเทศกาลต่าง ๆ ในรอบปี ส่วนที่แตกต่างกันมีเพียงการแต่งกายของชาวจีนมุสลิมที่แต่งกายด้วยเสื้อผ้าเหมือนชาวจีนทั่วไป ผู้ให้สัมภาษณ์บางคนรู้จักชาวไทยมุสลิมที่มาศึกษาต่อที่นครคุนหมิง มีความเห็นว่าพวกเขาแต่งกายมิดชิด สวมใส่เสื้อผ้าและผ้าคลุมฮิญาบเรียบร้อย ทำให้รู้สึกชาวจีนมุสลิมแต่งกายไม่มิดชิดเรียบร้อย อีกทั้งรู้สึกชาวจีนมุสลิมเคร่งครัดศาสนามากกว่า มีอหฺยาศยดี ยิ้มแย้ม เมื่อพบกันจะทักทายตามหลักศาสนาและพูดคุยกันอย่างไม้อึดถั่ว กล่าวได้ว่า ไม่ว่าจะชนชาติใดหากเป็นมุสลิมต่างรู้สึกเสมือนได้เจอพี่น้องและถือเป็นคนครอบครัวเดียวกัน ผู้ให้สัมภาษณ์บางคนกล่าวว่าแม้ไม่รู้จักคนไทยมุสลิมเป็นการส่วนตัว แต่เท่าที่ทราบชาวจีนมุสลิมมีอหฺยาศยดี นอกจากนี้ หากมีโอกาสจะมาเที่ยวเมืองไทยในแหล่งชุมชนมุสลิมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศึกษาวิถีชีวิต อาหารการกิน รวมถึงการปฏิบัติตนตามแนวทางของศาสนาอิสลาม

สรุปผลการศึกษา

อิสลามเป็นศาสนาเอกเทวนิยม คำว่า “อิสลาม” มาจากภาษาอาหรับว่า “อัสละมะ” (Aslama) แปลว่า ยอมตาย ยอมจำนน ยอมตน ซึ่งมาจากรากศัพท์ว่า “ซะลิมะ” (Salima) แปลว่า สันติ (Peace) ดังนั้นคำว่า อิสลามจึงหมายถึง การยอมตนยอมตาม ยอมจำนนต่อพระผู้เป็นเจ้า (อัลลอฮ) เพื่อให้ประสบสันติทั้งโลกนี้และโลกหน้า ทั้งนี้หมายความว่าต้องมอบกายและจิตใจแก่อังคัลลอฮเพียงพระองค์เดียวเท่านั้น (ดลมนรจรณ์ บากา และเอาฮฺเซ็ง มะแดเฮาะ, 2529: 1) ซึ่งหลักธรรมคำสอนของศาสนาอิสลามถือเป็นระบบของชีวิต (System of Life) ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวันสุดท้ายแห่งชีวิต (วิศรุต เลาะวิดี, 2559: 8) สำหรับผู้ปฏิบัติเช่นนั้นจึงได้ชื่อว่าเป็น

“มุสลิม” ในการใช้เรียกผู้ชายและ “มุสลิมะฮ์” ในการใช้เรียกผู้หญิง (อับดุลละาะ หนุมสุข, 2543: 33) ทั้งนี้ การศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตของชาวไทยมุสลิมและชาวจีนมุสลิมตามแนวทางอิสลามในนครคุนหมิง เป็นการนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ชาวไทยมุสลิมที่ใช้ชีวิตที่นครคุนหมิงส่วนใหญ่เดินทางมาศึกษาต่อระดับปริญญาตรี มีการเตรียมตัวก่อนเดินทาง เช่น เอกสาร ทูทริพย์ สัมภาระ ฯลฯ การใช้ชีวิตในช่วงแรกต้องปรับตัวเรื่องอากาศและอาหาร ร้านอาหารอิสลามสามารถสังเกตได้จากป้ายหน้าร้านที่เป็นสีเขียวที่มีภาษาอาหรับ ออกเสียงว่า “ฮาลาล” และภาษาจีน คำว่า “清真” ออกเสียงว่า “ชิงเจิน” มีความหมายว่า “บริสุทธิ์และแท้จริง” ซึ่งต่างเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงว่าอาหารและเครื่องดื่มที่จำหน่ายนั้นไม่ขัดต่อหลักศาสนาอิสลาม มุสลิมสามารถบริโภคได้ ส่วนสถานที่ประกอบศาสนกิจ เรียกว่า “ชิงเจินซือ” (清真寺) แปลว่า สถานที่บริสุทธิ์และเป็นศาสนาที่แท้จริง จะเห็นว่า “ชิงเจิน” มีความสำคัญกับคนมุสลิมในทุกเรื่องทุกด้าน ไม่ว่าจะเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ในชีวิตประจำวัน เช่น การรับประทานหรือดื่มสิ่งทีศาสนาอนุมัติหรือเรียกว่า “ฮาลาล” ซึ่งหมายรวมถึงภาชนะต่าง ๆ ด้วย ตลอดจนมิติด้านจิตวิญญาณที่ต้องปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัดตามพระประสงค์ขององค์อัลลอฮ์ ที่ผู้นับถือศาสนาอิสลามไม่ว่าอยู่ที่ใดได้ดำรงเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของความ เป็นมุสลิม (สุชาติ เศรษฐมาลินี, 2550: 35) สำหรับความสัมพันธ์ของชาวจีนมุสลิมที่มีต่อชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่เมื่อพบกันจะทักทายตามหลักศาสนา การใช้ชีวิตในช่วงเดือนแห่งการถือศีลอดไม่แตกต่างกัน โดยช่วงเวลากลางวันถือศีลอด ช่วงเวลากลางคืนมีการประกอบศาสนกิจร่วมกัน มุสลิมต่างยอมรับและเข้าใจดีว่าการถือศีลอดกระทำเพื่อแสดงความศรัทธาและยำ

เกรงต่อองค์อัลลอฮ์แล้ว ยังมีผลทำให้จิตใจมั่นคงแน่วแน่และอดทนต่ออุปสรรคในช่วงเวลาที่ยังมีลมหายใจอยู่บนโลกนี้ มีความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่ทุกข์ยากลำบากกว่าตน ตลอดจนการถือศีลอดมีผลดีต่อสุขภาพ (สำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ม.ป.ป.: 7-8) เทศกาลอีดิ้ลฟิตรีหรือวันฉลองการสิ้นสุดเดือนแห่งการถือศีลอดของชาวจีนมุสลิมเหมือนชาวไทยมุสลิม แต่แตกต่างกันในเรื่องของการแต่งกายที่ชาวจีนมุสลิมสวมใส่เสื้อผ้าเหมือนทุกวัน ส่วนชาวไทยมุสลิมสวมใส่เสื้อผ้าใหม่สีสันสดใสสวยงาม แสดงถึงการเฉลิมฉลอง รวมถึงรายละเอียดในการประกอบศาสนกิจ

ชาวจีนมุสลิมและชาวไทยมุสลิมต่างให้ความสำคัญกับการประกอบศาสนกิจร่วมกันในวันศุกร์ที่มีสยิด ส่วนการแต่งกายนั้นชาวจีนมุสลิมไม่สวมเสื้อหรือหญิงในนครคุนหมิงสวมใส่เสื้อผ้าอาภรณ์เหมือนชาวจีนทั่วไป ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพสังคมและสภาพอากาศที่แตกต่างจากเมืองไทย ทำให้ชาวไทยมุสลิมมองว่าชาวจีนมุสลิมยังขาดความเคร่งครัดในเรื่องการแต่งกายตามแนวทางอิสลามโดยเฉพาะผู้หญิงที่ควรต้องแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่มิดชิด ไม่สวมใส่เสื้อผ้าตามสมัยนิยมหรือที่ขัดต่อศาสนบัญญัติ ซึ่งการแต่งกายที่ถูกต้องของหญิงมุสลิมนั้นต้องปกปิดทุกอย่างในร่างกาย ยกเว้นใบหน้าและฝ่ามือ ส่วนชายมุสลิมต้องปกปิดส่วนที่อยู่ระหว่างสะดือและหัวเข่า (ดลมนรรจน์ บากา และแวอูเซ็ง มะแดเฮาะ, 2529: 172-174) ฉะนั้น เราจะเห็นว่าชาวจีนฮั่นและชาวจีนมุสลิมมีความแตกต่างกันน้อยมาก สอดคล้องกับที่สุชาติ เศรษฐมาลินี (2550: 30) กล่าวว่า มีนักวิชาการบางคนยืนยันว่าชาวจีนฮั่นและชาวจีนมุสลิมแตกต่างกันเพียงการนับถือศาสนาเท่านั้น เพราะไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย มัสยิดหรือศิลปะการเขียนอักษรอาหรับต่างได้รับอิทธิพลจากจีนทั้งสิ้น กล่าวได้ว่า ชาวมุสลิมจึงเป็นทั้งชาวจีนและชาวมุสลิมได้ในเวลาเดียวกัน

ทั้งนี้อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากชาวจีนมุสลิมในมณฑลยูนนานมีวิถีชีวิตไม่แตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์ฮั่นซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ของจีน ทั้งรูปลักษณ์ภายนอก (รูปร่างหน้าตา สีผิว ฯลฯ) ภาษา การแต่งกาย อาชีพ สถานที่พักอาศัยโดยเฉพาะในชุมชนเมืองที่มีรูปแบบที่พักอาศัยเป็นตึกสูง ฯลฯ มีเพียงการนับถือศาสนาหรือมีความเชื่อที่ต่างกันเท่านั้น นอกจากนี้ ชาวจีนมุสลิมในมณฑลยูนนานยังมีอรรถาัยดี เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ไม่ว่ากับผู้ที่มีนับถือศาสนาเดียวกันหรือต่างศาสนา กล่าวได้ว่าการดำเนินชีวิตโดยทั่วไปมิได้แสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางศาสนาอิสลามเด่นชัดนัก นอกจากช่วงเวลาที่ต้องไปประกอบศาสนกิจหรือจำเพาะเจาะจงที่ต้องแต่งกายเพื่อการค้าขาย เช่น สวมหมวกมุสลิมเพื่อประโยชน์ในการค้าขายอาหาร

เป็นที่ทราบกันดีว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนให้อิสระในการนับถือศาสนาหรือความเชื่อกับพลเมืองทุกคนสามารถประกอบศาสนกิจ ปฏิบัติตามประเพณีความเชื่อของตนเองได้แต่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายของรัฐ อีกทั้งรัฐบาลจีนให้ความสำคัญกับความเป็นชาติ (nationality) หรือกลุ่มชาติพันธุ์มากกว่าเรื่องการนับถือศาสนาหรือความเชื่อ เช่น บัตรประจำตัวประชาชนของชาวจีนจะระบุว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใด ผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หุย ก็จะระบุในบัตรประจำตัวประชาชนเป็นอักษรจีนว่า “回” ออกเสียง

ว่า “หุย” นอกจากนี้ ชนกลุ่มน้อยยังได้รับสิทธิพิเศษต่าง ๆ ซึ่งชาวฮั่นที่เป็นชนกลุ่มใหญ่ไม่ได้รับ เช่น การสอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของชนกลุ่มน้อยจะมีคะแนนพิเศษเพิ่มให้ นโยบายการวางแผนครอบครัวหรือการคุมกำเนิดที่ค่อนข้างผ่อนปรน กล่าวคือ มีบุตรได้มากกว่า 1 คน ทั้งนี้พิจารณาจากกลุ่มชาติพันธุ์ ภูมิลำเนา และอาชีพ เช่น ในมณฑลยูนนาน ชนกลุ่มน้อยมีบุตรได้ 2 คน หากประกอบอาชีพเกษตรกรรมและได้รับอนุมัติจากรัฐสามารถมีบุตรได้ 3 คน หากเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนประชากรน้อยสามารถมีบุตรได้มากกว่า 3 คน (Zhao Fawang, 2018: ออนไลน์) กล่าวได้ว่า สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญทำให้ชาวจีนมุสลิมในนครคุนหมิง มณฑลยูนนานดำเนินชีวิตและอยู่ร่วมกับกลุ่มชนอื่นอย่างสงบสุขสันติ อย่างไรก็ตาม พวกเขายังคงปฏิบัติตามคำสอนประกอบศาสนกิจตามแนวทางอิสลามเสมอมา

จากการศึกษาจะเห็นว่าการศึกษาเกี่ยวกับศาสนาอิสลามนั้นมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมุสลิม โดยให้ยึดถือความดีเป็นที่ตั้ง ดำรงตนให้อยู่ในศีลธรรม รวมถึงปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกต้องของศาสนาอิสลาม เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ดังนั้นอิสลามจึงเป็นระบอบการดำเนินชีวิตของมนุษย์อันนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

- ดลมนรรจน บากา และแวอุเซ็ง มะแคเฮาะ. (2529). *อิสลามศึกษาเบื้องต้น*. ปัตตานี: โครงการจัดตั้งวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พิรยศ ราธิมมูลา. (2525). *อิสลามในประเทศไทย*. ปัตตานี: แผนกวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิศรุต เลาะวีกี. (2559). การเรียนรู้ในมิติของอิสลาม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต*, 12(21), 7-19.

- สำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (ม.ป.ป.). *รวมฎอนเพื่อชีวิต: รวมสาระจากรายการสถานีวิทยุ ม.อ. และกองทัพอากาศที่ 4 ค่ายสิรินธร*. ปัตตานี: ผู้แต่ง.
- สุชาติ เศรษฐมาลินี. (2550). การปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของชาวมุสลิมผู้นานในภาคเหนือของประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์*, 9(2), 23-58.
- สถานกงสุลใหญ่ ณ นครคุนหมิง. (2560). *ข้อมูลทั่วไปของนครคุนหมิง*. สืบค้นจาก shorturl.at/pwN08 สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2561
- อับดุลเลาะ หนู่มสุข. (2543). อิสลามกับความหลากหลายของมุสลิม: แตกต่างแต่ไม่แตกแยก. *วารสารวิทยาลัยอิสลามศึกษา*, 1(1), 33-45.
- China Population*. (2020). สืบค้นจาก <https://baike.baidu.com/item/%E4%B8%AD%E5%9B%BD%E4%BA%BA%E5%8F%A3> สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2563
- Ma Xingdong. (2000). A Summary of Yunnan Hui Studies since the 1980s. *Journal of Yunnan University of the Nationalities*, 17(3), 52-58.
- National Ethnic Affairs Commission of the People's Republic of China. (2019). *Huizu*. สืบค้นจาก <https://baike.baidu.com/reference/130303/6009wwCkUYLswedY0PooRQvZm4tgXsyiznZBVkylzBg665j8l4OlboxgWcRpYgcHrZCLtPIELqbl5OZ4q2aLEgsevvJ36mKdHpsv5> สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม 2563
- Weng Qianlin. (1990). A Summary of Guangxi Hui and Hui Studies. *Journal of Guangxi University of the Nationalities*, (1), 23-28.
- Zhao Fawang. (2018). *Shaoshu Minzu Jihua Shengyu Zhengce*. สืบค้นจาก <http://china.findlaw.cn/ask/baike/54433.html> สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2563